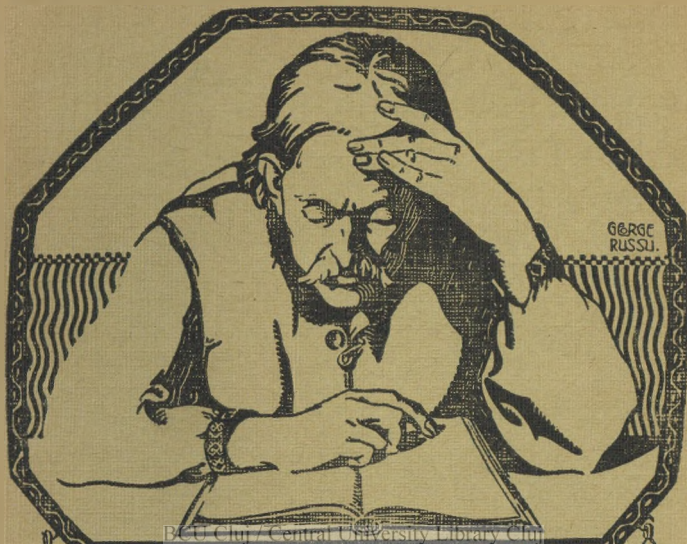

133503

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBLIOTECA POPORALĂ
A ASOCIAȚIUNII

An. I.

Nr. 9.

Istoria marelui împărat
ALEXANDRU MACEDON

revăzută de

Mihail Sadoveanu.

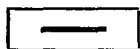
Partea I.

SIBIU, NOEMVRIE, 1911.

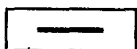
:: Apare la 1 a fiecărei luni. :: || Abonamentul pe un an: 2 Cor.

Pretul: 80 bani.

Biblioteca Poporală a „Asociațiunii”

:: apare odată pe lună ::
sub îngrijirea secretarului

OCTAVIAN C. TĂSLĂUANU,

red. resp.

In lunile de vară, Iulie și August «Biblioteca poporală a Asociațiunii» nu apare. In locul acestor broșuri membrii ajutători ai «Asociațiunii», primesc, în luna lui Decembrie,

== Calendarul Asociațiunii. ==

Membrii ajutători ai «Asociațiunii» primesc, așadar, zece broșuri și un Calendar în fiecare an.

Membru ajutător al «Asociațiunii» se face acela care plătește înainte, la începutul fiecărui an, o taxă de cel puțin 2 cor.

Taxa de membru ajutător se plătește sau de-adreptul la „Biroul Asociațiunii” în Sibiu (ungurește: Nagyszeben), Strada Șaguna Nr. 6, sau la despărțământul «Asociațiunii» sau la *agentura* «Asociațiunii» din sat. Mai bine e dacă taxa se plătește la agentura din sat.

385289

„BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII“.

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201503131

Istoria marelui imparat

Alexandru Macedon

în vremea când era cursul lumii 5250 de ani.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Revăzută de

Mihail Sadoveanu.

~~~~~  
Partea I.  
~~~~~

SIBIIU.

Editura „Asociațiunii“.

1911.

133502

BCU Cluj / University Library Cluj

Tiparul tipografiei arhidiecezane, Sibiu.

Impărăția la răsărit, în India, marele. Por împărat, și la amiază-zi domneà, peste Persia, marele Darie împărat, iară Merlichie împărat stăpâneà Râmul și tot apusul cu toți craii; și la Macedonia erà Filip craiul. Iară peste Egipt împărăția Netinav împărat, carele erà filozof mare și fermecător și cetitor de stele, și erà atât de măestru cât luà bunătățile și dulceața dela patru țări, adecă: grâul, vinul, untul și mierea. Și erà țara lui toată sănătoasă și plină de toată dulceața lumii; iară în țările altora erà tot foamete și boale grele; și cine mergeà asupra lui Netinav, nu-l puteà bate, că făceà fermece, și băteà oștile, de fugiau și se risipiau și nu știau ce să facă; și pe el nimenea nu-l puteà birui.

Atunci se adunară acei patru crai la craiul Avarilor, la un scaun, și se sfătuiră zicând: Ce să facem noi cu Netinav, împăratul Egiptului? că iată cum ne sărăcește țările și noi nu pu-

tem să ne batem cu el, de fermecile lui! Și așa, scriseră ei carte la Darie, împărat peste Perși, astfel:

„Scriem noi patru crai: craiul Avarilor, craiul Arapilor, împăratul Cazâlvașilor și craiul Etiopilor, la marele împărat Darie al Persiei, ca la un Dumnezeu al Dumnezeilor și împăratul împărățiilor. Aceasta-ți dăm de știre împărăției tale că este un împărat la Egipt, anume Netinav, carele atâta de fermecător este, încât ne-a luat toate bunătățile noastre; și el la oaste nu mai merge, ci-și mână numai oștile sale, și bat oștile lui pe toate oștile noastre. Te rugăm cu capetele plecate până la pământ, să ne dai oastea ta întru putere, ca să-l scoatem din țara Egiptului și să pui împărăția ta, împărat dela tine, că el este sterp și fii nu are, și noi ai tăi să fim“.

Darie împărat cetind cartea, se miră de Netinav, și milostivindu-se la cererea împărățiilor, strânse oaste mare. Și se sculă însuș Darie împărat cu puterea lui și porni asupra lui Netinav la Egipt, trimițând solul său la cei patru crai ca să le spue că el a plecat asupra lui Netinav. Iar ei

văzând pe sol s'au închinat la mila lui Darie împărat. Și merseră asupra lui Netinav cu toții, și se apropiară de țara Egiptului; și văzură boierii lui Netinav, și alergă un boier anume Verveliș la Netinav și zise: „O Netinave împărate! Să știi că azi dai zile multe pentru puține, că astăzi iată marele împărat Darie și cu toată oastea lui a venit la hotarul țării noastre.“

Netinav zise: „O dragul meu Verveliș! nu bat oamenii mulți războaiele, ci vitejii cei buni; că sunt viteji între viteji, ca și cai între cai; iară tu te-ai speriat, ci nu te teme. Mergi la hotar și ține straja acolo, și la mine trimite glas, că eu voi rezezi cărți pe la boieri, să se gătească de oaste și să se strângă la Egipt.“ Și după aceasta, se duse Verveliș înapoi cu straja, iară Netinav făcù niște vrăjitorii, că topi ceară și o vărsă într'o tepsie de aur, și făcù oști de ceară; și văzù Netinav oastea lui spartă, și văzù pe Dumnezeul Persilor în Egipt. Și zise Netinav: „O vai de tine, Egipte! în mulți ani te veseliși și bine petrecuși cu împăratul Netinav, ci de astăzi fi-veți robi

Persilor lui Darie.“ Și plânse Netinav împărat și scrise carte: „Scriu vouă, Egiptenilor, că nu putui răbdă să văd amarul vostru. Ci mă dusei dela voi bătrân, și mă voiu întoarce tinăr de treizeci de ani, și scoate-vă-voi din mâna lui Darie împărat.“ Și zise: „Vai de acela care nădăjduște spre vrăjitorii: ca și acela ce se razimă de umbră, și când gândește să se odihnească, cade jos.“

Și puse stema în pat, și cartea pe masă, și chemă pe bărbierul lui, și-i rase barba, mustățile și capul, și se îmbracă în haine proaste și ieși noaptea din Egipt, și se duse la Filipus, cetate în Macedonia, și se făcù vrăjitor doftor, și ședeà într'un loc dosnic în cetate.

Iar în urmă merșeră Egiptenii la curțile lui și nu-l găsiră; ei găsiră stema în pat, și cartea lui pe masă; și mult plânseră pe Netinav. Și zidiră stâlp și-l vărsară în chipul lui Netinav, și-i puseră stema în cap, și cartea în mână. Iară Darie împărat luă Egiptul, apoi se întoarse în Persia.

Iară Filip, craiul din Macedonia, având a purcede la oaste, chemă pe Olimpiada împărăteasa și-i zise: „Eu mă duc la oaste, și tu feciori nu faci; iar acum de nu vei face fecior până mă voi întoarce dela oaste, tu nu vei mai fi cu mine!“ Și o sărută dulce, și se duse. Iară Olimpiada eră frumoasă fără seamă și feciori nu făcè. Și mult se întristă ea de acel cuvânt și eră scârbită. Ci o roabă a împărătesei știà pe Netinav vraciul, adecă doftorul, și grăi: „Doamnă Olimpiadă! este aicia în cetatea noastră un vraciu foarte mare, să-l întrebăm, poate are ierbi de feciori!“ Iară împărăteasa mână roaba de grabă la vraciul Netinav și-i zise: „Vraciule! m'a mânat doamna mea împărăteasa, să te întreb, poate ai ierbi de feciori“. Vraciul zise: „Am ierbi de feciori“. Roaba se întoarse la împărăteasă și spuse că are vraciul ierbi de feciori. Împărăteasa chemă pe Netinav; și el se duse și o văzù frumoasă fără seamă. Și grăi împărăteasa: „Omule! puteà-vei tu să faci să nasc feciori? că bună plată îți voi da“.

Și-i dădù Netinav ierburi, pe care

le adunase el și-i zise, că va naște fiu mare și puternic, iar la ciasul nașterii să-l cheme și pe el.

Ciasul nașterii veni, și împărăteasa chemă pe Netinav și-i zise: „Ciasul nașterii a sosit“. Și căută Netinav în stele și zise: „Să ții puțintel să nu naști, că este cias rău și planetele nu s'au tocmit pe stare, și crugul stă pe lună și zodiile n'au purces, și stelele stau pe loc, și de vei naște acum, vei naște om prost ca și alți oameni“. Și ținū puțintel până stătură planetele pe tocmeală și născu fiu, și Netinav îl luă în brațe, îl binecuvântă, și zise: „Să-i punem numele Alexandru“. Și s'a născut feciorul în luna lui Martie a douăsprăzecea zi, și-l luă moașa și-l duse la biserica lui Amon și Apolon Dumnezeii și-l binecuvântară preoții și-i puse numele Alexandru. Grecește așa se chiamă, iară românește Mare, ales, că erà mai ales decât toți.

Iară Filip craiul venià dela oaste, dela Darie împărat; și într'o noapte văzū un vis; și ieși din cort, se așeză dinaintea cortului, și chemă pe Aristotel, și-i spuse visul zicând: „Vă-

zut-am astănoapte în vis că mi-a adus Amon Dumnezeu un fecior mic“. Și filozoful i-a răspuns: „Bucură-te Filipe, că ai dobândit fiu din Olimpiada!“ Și vorbind ei astfel, sosi un vultur mare și trecu peste Filip, și-și lăsă oul în poala lui Filip; iară craiul se sperie, și sări de pe scaun, și oul îi căzù jos din poală, și crepă oul și ieși un șarpe mic din el, și încunjură oul, și când vrù să intre îndărăt, muri la gura oului. Aristotel zise: „Craiule Filipe! să ști că visul tău se va izbândi, că acel ou este pământul, iară șarpele cel mic este fiul tău, și va luà lumea toată și la moșia lui nu va mai merge“. Într'aceea sosiră boierii dela Olimpiada și spuseră lui Filip că a născut împărăteasa fiu; și se veselì Filip craiul, și purceseră spre Macedonia. Și cum s'a apropiat, ieșiră înainte-i cu toți boierii cu daruri și cu fiul și se închinară înaintea lui Filip craiul; iară lui Filip bine-i părù de fiu, și-l luă în brațe și-l binecuvântă, și zise fiului: „Bucură-te al doilea Iosif prea frumoase!“ și au înțeles craii, și pe Iraclie împărat. Și-l luă și Aristotel pe Alexandru în brațe

și-l binecuvântă, și zise : „Să fie mâna ta peste toți împărații din lume“. Și merse la Filipus cetate și mult se veselî craiul.

Iară Filip craiul chemă pe Aristotel, și-i zise : „Dascăle Aristotel, să iei pe Alexandru meu să-l înveți cartea și filozofia ta, și înțelepciunea ta“. Și-l luă Aristotel și-l învătă carte, într'un an psaltirea și psalmii; și se mirau voinicii de el, cum învătă așa de iute și bine. Într'o zi se duse Netinav la Olimpiada și zise : „Împărăteasă Olimpiado! să spui lui Alexandru să vie la mine, să-l învătă filozofia mea. Să vie seara la mine să-l învătă cursul planetelor, stărea crugului, umbletul zodiilor, numerile, temeliile și citirea stelelor“. Olimpiadei îi plăcù aceasta și chemă pe Alexandru și zise : „Fătul meu Alexandre, iată este acest filozof foarte mare, și cititor de stele și știutor de planete și de crugul cerului, și mi-ar fi voia să înveți“. Și mai zise mamă-sa : „Sărută mâna lui Netinav“. Și Netinav încă sărută pe Alexandru.

Și zise Netinav : „Să vie Alexandru seara la mine și ziua la Aristotel; la mine noaptea, ca să-l învătă cititor de

stele și umbletul planetelor și zodiile cerului“. Și așa mergea Alexandru până la amiază la Aristotel filozoful la învățatură, iară îndeseara mergea la Netinav împăratul; și învăța șapte ani toată filozofia lui Aristotel și a lui Netinav mândria Egiptului.

Într'o zi strânse Aristotel două sute de cuconi de vârsta lui Alexandru și puse pe Alexandru peste o sută, și pe Ptolomeu peste altă sută, să ispitească norocul lui Alexandru; și făcù și tocmi două oști; și se loviră cu sulii de trestii, și se tăiară cu săbii de lemn, și bătù Alexandru pe Ptolomeu, și sparse oastea lui Alexandru pe oastea lui Ptolomeu. Iară Aristotel privi din foișor, și zise: „O dragul meu Alexandre! de vei fi tu împărat, ce bine îmi vei face?“ Alexandru zise: „Nu trebuiește a făgădui darul, pânăce nu-l va da Dumnezeu; iară vița dela par nu se depărtează“.

Iar într'o zi murì Netinav și-l îngropară cu mare cinste, ca pe unul ce fusese rege al Egiptului.

*

Într'o noapte se înfățișă comisul la Filip și zise: „Împărate Filipe!

astăzi a fătat o iapă un mânz minunat. Este roșu și cu un corn între urechi de un cot de lung! Filip craiul auzind aceasta, se miră de așa cal minunat și frumos și porunci să facă grajd de fier. Și făcură grajd de fier și băgară iapa cu mânzul în grajd: și mânzul crescù frumos și se făcù foarte rău. Și pe cine judecau de moarte acolo îl băgau, și calul cu rea moarte îl omorà; și nimeni nu cutezà să se apropie de cal, fără numai comisul lui. Iară într'o zi se apropie Alexandru de grajd și băgă mâna pe fereastră; și calul veni la el și se plecà ca un junc și râncheză încetinel, cu blândețã, ca la Domnul său; și Alexandru apucă pe Ducipal de corn și de ureche, și calul nimic nu-i făcù. Și de multe ori s'a dus apoi la fereastră.

Într'altă zi merse Alexandru, și stricând lăcatul dela grajd, puse frâul în capul calului, și așeză șeaua și-l scoase afară; și încălecând pe Ducipal neînvățat ieși afară pe poartă. Filip văzù aceasta din foișor, și se spăimântă foarte, văzând cocon mic, pe cal rău și neînvățat; și porunci să încalece toți boierii de grabă, și să meargă după

Alexandru. Și încălecară pe cai buni și ageri, și alergară la poarta cetății, ce se chiamă **cursul cailor**, și se opriră acolo, și Alexandru zise: „Acum, boieri să alergăm caii“.

Și Alexandru ieși înaintea boierilor și nu-l mai zări nimenea; numai praful se vedea învăluind. Și sosiră la poartă, și eră acolo un părau adânc, de 15 coți de larg; și-l sări Alexandru. Și se sperie Filip și zise! „Căutați în părau că va fi pierit coconul.“ Și căutară și nu-l găsiră; ci îl văzură venind din cealaltă parte ca un viteaz; și întră în cetate, și boierii toți descălecară și i se închinară ca unui împărat.

Filip zise: „Boieri! cum vi se pare fiul meu șezând pe cal? Seamănă cu Iraclie împăratul, viteaz peste toți vitejii!“ Și se mirau toți de cocon mic pe cal neînvățat și sperios să vadă! Zise Filip: „Să știți, boieri, că va fi vai de acela ce va veni de acum înainte cu sabia spre Macedoneni, că de mâna lui Alexandru pieri-va și de Macedoneni gonit va fi!“ Filip Craiul dintr'acea zi strânse o mie de voinici de vârsta lui Alexandru să fie cu el, să învețe a săgeta și să umble cu el la vânat.

Iară într'acea vreme se aflau la ostrovul Dalfionului măestrii făcute, de lemn, pe o roată; și erau acolo niște viteji; și cine din lume voia să-și ispitească vitejia și norocul, acolo mergea și se lovea cu acei viteji; și de-l tăia, tăiat era și-i luă calul, armele și ce era la el tot.

Alexandru auzi de acea roată la ostrovul Dalfionului, și ducându-se la Filip zise: „Filipe, să mă lași să mă duc la ostrovul Dalfionului, să-mi ispitesc strîștea și norocul!“

Filip zise: „Dragul meu Alexandre! nu ți se cade ție să mergi la ostrovul Dalfionului, că ești încă prea tinăr, numai de cincisprezece ani, și acolo sunt viteji bătrâni!“

Alexandru zise: „Să mă lași, Filipe, să mă duc.“

Filip zise: „Alexandre, să fie voia ta deplin, și te du cu ajutorul lui Amon și Apolon Dumnezeu să te întărească. Și să iai galbeni mulți de toată treaba ta și să iai și o sută de voinici!“

Și luă Alexandru cu el pe Ptolomeu, și pe Filip, și galbeni mulți,

și alte de ce le-au trebuit; și încăleacă pe Ducipal și pleacă la ostrovul Dalfionului. Și dacă ajunse acolo, învârti de două ori roata într'acel loc, și ieșiră doi viteji, pe nume Calistenus și Laomedus. Și se lovì Alexandru cu Calistenus, și tăiă Alexandru pe Calistenus; și Ptolomeu se lovì cu Laomedus și prăvăli pe Laomedus. Alexandru luă calul lui Calistenus și armele, iar din acea cetate ieșiră toți de priveau la așa viteji, și se mirau de coconi tineri că biruise pe viteji bătrâni; și se mirau și de frumsețile lui Alexandru. Iar acolo stă un filozof pe nume Uranie, și întrebă el pe Alexandru: „De unde ești și al cui fecior ești? și cum te chiamă?”

El răspunse: „Alexandru mă chiamă, și sunt feciorul lui Filip craiul!”

„Am auzit eu dela dascălul meu, că va să iasă sabie din Macedonia, și împărat dela Filip, și să știți că acesta este, și va luà lumea toată!”

Și iar zise cătră Alexandru: „De vei fi tu împărat și vei veni la noi, milostiv să fii țarei noastre!”

Alexandru zise: „Nu cu voia mea, ci cu voia lui Dumnezeu pot fi împărat!“ Și se întoarse în Macedonia.

În această vreme pe Filip îl făcuse niște boieri de își lăsase pe împărăteasa lui, pe Olimpiada muma lui Alexandru, și luase altă împărăteasă. Alexandru auzi de aceasta pe cale, și se mânie; iar lui Filip bine îi părù dacă auzi de Alexandru că a venit, și-l chemă la masă, și-l puse lângă el, și-l întrebă: cum a petrecut acolo? Iar unul din boierii ce făcuse pe Filip de-și gonise împărăteasa grăi: „Filipe craiule, bucură-te că îți aducem împărăteasă bună și înțeleaptă!“

Alexandru auzi aceasta și zise: „Nu poate fi asta, Filipe, până voi fi eu viu!“ Și se sculă, și începù a răcnì ca un leu; și luă un scaun și lovì pe acel boier în cap și-l ucise pe loc; și lovì pe altul, și pe loc murì și acela; iar ceilalți săreau din foișor fără voia lor, și-și frângeau mânilor și picioarele. Iar Filip se spăimântă și trimise să vie Olimpiada muma lui Alexandru, și trimise îndărăt pe cealaltă crăiasă. Și mai petrecu doi ani cu Olimpiada și căzù într'o boală greă, și zăcù un

an. Iar Tătarii auziră că zace Filip, și se sculară cu împăratul lor Altamış, cincizeci de mii de Tătari, pornind spre Macedonia către Filip craiul; și auzi Filip, și se scârbî mult, și chemă pe Alexandru și-i zise: „Fătul meu Alexandre! astăzi a venit vremea să mă găsească bolnav; și iată Tătarii vin asupra noastră să ne prade țara și să o robească, și eu nu pot să merg la războiu; dar tu, fătul meu, să te scoli, să iai zece mii de Macedoneni aleși, și să mergi înaintea lor, să te bați cu Tătarii pentru moșia ta, și pentru țara ta, ca să nu pierzi țara, și moșia, și domnia!“

Alexandru strânse treizeci de mii de oameni aleși și ieși înaintea Tătarilor; și se apropie de ei; și merse însuș el iscodă la Tătari și-i văzù risipiți, și fără străji; și se întoarse la Macedoneni, și le spuse ce a văzut. Apoi noaptea făcură focuri multe împrejurul Tătarilor; și-i loviră noaptea de trei părți; și deteră în trimbițe și în tâmpine; iar Tătarii nu știau ce să facă, și văzând focuri multe împrejurul lor, se spăimântară; iar Macedonenii, intrară în ei cu sabia, și până

în ziuă tăiară douăzeci de mii, și le pieri și împăratul Altalmiș, și prinseră treizeci de mii vii, și-i scoaseră la câmp, și zise Alexandru: „Voi Tătarilor! iată că vă perî împăratul vostru Altalmiș și voi ați căzut în mâna mea. De vă veți închină mie, și voi și țara voastră, și veți primî domn dela mine, eu vă voi lăsă; iar de nu vă veți închină mie, cu toții veți pierî!“

Tătarii grăiră: „Craiule Alexandre: de vreme ce ne-am pierdut împăratul și pe noi ne-ai prins, ne închinăm ție și noi și țara noastră, și ne pune tu împărat, și noi noi să-ți dăm haraciu“. Alexandru le dete domn pe vărul său Franța, foarte viteaz, și-l trimise cu Tătarii în țara lor, iar Alexandru pornî spre Macedonia.

Iară Anarhos, împăratul Pelagoniei, auzind că merg Tătarii spre Filip la Macedonia, scrisse carte: „Eu Anarhos, împărat al Pelagonitului, scriu la fratele meu, Filip craiul, sănătate și vieață. Am înțeles că vin Tătarii asupra ta; iară să știi Domnia ta, că-ți voi venî ajutor cu oaste; în zece zile voi fi acolo!“ Iară lui Filip foarte bine-i părû. Acest Anarhos îm-

păratul trecuse oarecând pela Filip, și se cinstise foarte bine cu Filip, și văzuse atuncea Anarhos împăratul pe Olimpiada cea frumoasă și o îndrăgise; și nimenea nu știă. Se sculă el cu oastea lui și se făcè a merge ajutor lui Filip, iară el mergeà să apuce pe Olimpiada; și merse până în Macedonia, și trimise răspuns să iasă Filip cu împărăteasa, să se întâlnească în tabără. Filip fu bucuros, că nu știă viclenia lui. Alexandru erà la oaste; iară Filip eși cu Olimpiada în tabără, și Anarhos răpi pe Olimpiada și se întoarse înapoi. Filip aveà și el puțină oaste; vru să se bată cu el, dar nu putu, și încă-l rănì pe Filip foarte rău; și s'a dus Anarhos cu muma lui Alexandru. Într'această vreme sosì și Alexandru dela războiul Tătarilor, și boerii spuseră lui Alexandru, și-i ziseră: „Alexandre! iată Anarhos împăratul venit-a cu oastea lui și bătut-a pe tatăl tău și luat-a pe Olimpiada, muma ta, și a fugit cu ea!“ Alexandru dobândise cai buni, și arme bune dela Tătari, și se repezì cu zece mii de viteji buni, pe cai odihniți, și luară în goană pe Anarhos împăratul și-l ajun-

seră fără veste; și lovindu-l sfârmară oastea lui și pe el îl prinseră viu, și mulți cai buni și arme luară. Și aduseră pe Anarhos la Filip, și zise Alexandru: „Filipe, iată vrăjmașul tău!” Și se sculă Filip-craiu și junghie acolo pe Anarhos împăratul; și zise Filip: „Se duce sufletul meu la Iad!” Apoi grăi către Alexandru: „Să fii binecuvântat de Dumnezeu și de mine, și să fie mâna ta peste toți!” Și muri și Filip, și-l îngropară cu mare cinste lângă Netinav împăratul.

*
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alexandru se așeză în scaunul tatălui său, în Macedonia, și trimise cărți pe la toate cetățile: la Tătari, la Pelagoni, și prin Macedonia, să se strângă toți craii, domnii și boierii lui la Filipus cetate. Și se strânseseră toți: veni și Franța, împăratul Tătarilor. Alexandru din scaunul tătâne-său grăi astfel către toți, mari și mici: „Voi Domnilor și voi boierilor, v'am chemat, căci voiu să cer un sfat; că iată, fraților, împăratul vostru și tatăl meu muri și eu tânăr rămăsei în scaunul său; cum mă povățuiți voi să dom-

nesc? că tată-meu a ținut împărăția cum trebuia în zilele lui“. Ei ziseră toți: „Craiule Alexandre! tot omul să-și câștige la tinerețe, ca să aibă la bătrânețe să se odihnească, că sunt cinstite“.

Selevcus zise: „Craiule Alexandre! Împărăția se ține cu oameni, cu sfatul bătrânilor, și cu întrebarea!“ Iar Antioh voivodul zise: „Craiule Alexandre, războaiele fac pe împărații cei tineri mari, și la bătrânețe nu se bat!“ Antigon zise: „Craiule Alexandre! trebuie să mergem noi peste alții, să nu vie alții peste noi; căci cu cât zăbovim noi, alții nu vor zăbovi a veni peste noi; ci mai bine este întâi decât apoi!“ Ptolomeu voivodul zise: „Craiuile Alexandre! să facem cercetare și să scriem oștile, și să punem voivozi, căpitani, sutași și vătași, și să facem steaguri și să punem pe steaguri paveze, să se știe la cine slujim“. Lui Alexandru îi plăcură aceste sfaturi toate, și trimise cărți prin toate orașele, să se strângă meșterii toți: faurii, croitorii, pavezarii și sulițarii, să vină la Filipus cetate. Deci se strânseră toți din toate părțile, și porunci Alexandru: să facă faurii coifuri și să-

bierii săbii, și pavezarii paveze, și su-
lițarii sulite, și croitorii steaguri, și să
pue scrisorile toate pe steaguri și pe
paveze semnul lui Alexandru. Aceasta
se și făcù.

Apoi ieși poruncă să se gătească
tot omul, să-și facă arme bune, și fă-
cură căutare și scriseră oastea și pu-
seră voevozi, căpitani și sutași; și toți
meșterii lucrară într'un an ziua și
noaptea; și se gătiră de războiu.

*

Marele Darie împărat auzi că a
murit Filip craiul Macedoniei și a ră-
mas cocon tinăr, și trimise sol și carte
pe Candarcus, la boierii lui Filip: „Eu
Darie, împărat peste toți împărații, și
întocmai cu Dumnezeu și luminat toc-
mai ca soarele, și Dumnezeul Persilor,
împăratul împăraților și a tuturor Dom-
nilor Domn, scriu vouă Macedonenilor,
cari sunteți mai marii boieri ai lui
Filip. Să știți, că am înțeles, că a murit
împăratul vostru, și a rămas fiul său
mic; și mie îmi pare rău de Filip
și-mi este milă de fiul său; și așa îmi
este voia, să-l trimeteți la împărăția
mea, să steie până va fi de domnie.

După aceea iară îl voiu trimite la moșia lui. Iară vouă v'am trimis să vă fie domn Candarcus, și să-mi dați haraciu, și oaste când va trebuî; iară pe feciorul lui Filip să-l trimiteți la mine cu toate steagurile lui, să slujască porții mele; că sunt la mine 40 de fi de împărați mai mari decât dânsul. Și altmintrelea să nu faceți!“

Candarcus veni în Macedonia, și merse la Ptolomeu voivodul, iară Ptolomeu merse cu el la Alexandru. Și auzi Alexandru că vine solul lui Darie împăratul, să fie el stăpânitor în Macedonia, și se așază pe scaunul tatălui său, de aur, și-și puse stema în cap; și aveà voinici tineri împrejurul jețului: toți cu lanțuri de aur. Deci merse Ptolomeu cu solul lui Darie la Alexandru, și se închinară lui Alexandru, și-i deteră cartea. Iar logofătul ceti cartea, și Alexandru ascultă și se mânie, și rupse cartea zicând: „N'ar trebuî Darie să grăiască cu picioarele, și la cap să nu caute; nu sunt Macedonenii așa cum i-se pare lui“. Și se duse solul la gazdă. Alexandru scrisese carte lui Darie: „Eu Alexandru viteazul și împăratul Ma-

cedoniei scriu ție, Darie, sănătate, și-ți mulțămesc de cartea care mi-ai trimis. Ce te îngrijești tu de țara mea? Și pe mine mă poștești, tinăr, să slujesc porții tale, și să mă hrănești. Iară dacă mă socotești fiu mic ce sug țată, lasă-mă până voiu întârcă dela țăta maicii mele, apoi voiu veni la tine să mă hrănești; iară pe Candarcus să nu-l mai trimiți la Macedonia, că nu-l vei mai vedeă, că Macedonenii nu sunt așa fără cap cum îți pare ție". Alexandru cinsti și dăruî pe sol, și-i dete cartea să o ducă lui Darie. Și cetindu-o Darie începù a râde; iară Candarcus zise: „Împărate! nu trebuie să râzi de niște cuvinte ca acestea, căci după cât îl vâzui, eră cocon tinăr, dară mintea de bătrân i-a fost". Iară Darie chemând pe alt boier, pe nume Calidonus, îl mână pe acela la Alexandru: și-i trimise jucării mici de copil, și două rotile să se joace, și două rațe, și doi saci de mac, și cartea lui: „Eu Darie împăratul, Dumnezeuul Persilor, scriu ție, fătul meu Alexandre, sănătate. Află, că n'am știut că ești atât de înțelept; dar te pricepui la solia dintâi; și să ști, că înțelep-

ciunea tinerilor scurtă este. Iată, că ți-am trimis jucării și căruț să te joci cu coconii, și ți-am trimis două racle deșarte să le umpli de haraciu, și ți-am trimis doi saci de mac să-l numeri, ca să afli numărul oștirii mele. Iară tu curând să-mi trimiți haraciu; și de nu vei trimite, vei veni legat la mine“.

Și trimise pe Calidonus sol la Macedonia; și se înfățișă solul la Alexandru, care stă în jețul lui de aur și cu stemă în cap. Solul dete cartea și o ceti Alexandru, apoi clătină din cap și zise: „O nenorocite Darie, cu mărirea ta deșartă, tu cu Dumnezeu te potrivești, iară mie-mi pare că nici unui om de pe pământ nu te vei potrivî“. Și Alexandru începù a mânca macul, și sparse raclele și pe sol îl trimise la gazdă.

Alexandru scrise apoi carte lui Darie: „Sănătate! și să știi că de toată cinstea ai fost, iară acum ai ajuns în mintea copiilor. Cu acestea ce mi-ai trimis tu mie, tu-mi cugeți bine, să fiu împărat de lume; că aceste roate sunt pământul, și cum se învârtește pământul, și aceste roate, așa te vei învârți tu înaintea mea! Raclele tu mi

le-ai trimis plocon, iară macul eu l-am mâncat. Ci eu îți trimit o traistă de piper să-l mânânci tot, să vezi că Macedonenii sunt lei, iară Perșii oi; și te rog să-ți ții Răsăritul cu Perșii tăi“. Alexandru porunci să se strângă oștile lui pe câmpul Filipusului, și veniră toți boierii și Macedonenii și aflară optzeci de mii de oaste și zece mii de Macedoneni aleși, și tocmî oștile, și se gătiră de răsboiu cu oaste mare.

Într'acea vreme îndemnând Dumnezeu pe Alexandru împărat, purcese întâi cu oștile la Solon cetate. Și rău se spăimântară Solonenii de Alexandru și trimiseră carte: „Eu împăratul Arhidon cătră marele Alexandru Macedon. Sănătate și voie bună trimit împărăției măriei tale. Și dacă auzii de împărăția ta, bine-mi părù că te-a mărit Dumnezeu împărat. Noi cu tine nu ne vom bate, ci ne închinăm măriei tale, și cinste face-vom cât ne va fi puterea; și trimis-am pe feciorul meu pe nume Polica, cu dar de ce se află la noi, și să slujască împărăției tale; iară pe noi să ne lași pe împărăția noastră, și noi să-ți trimitem pe an haraciu, adecă dare, cât vei pofti,

și să te milostivești spre noi, Alexandre, și de-ți va fi voia, vom ieși la închinarea ta.“

Și așa trimise Arhidon împăratul pe feciorul său sol cu plocon și cu carte la Alexandru. Și cetii Alexandru cartea, și primi darul bucuros, și de feciorul lui Arhidon bine-i părù și-l luă la el. Apoi scrise carte: „Scriu ție fratele meu Arhidon, împăratul Solonului, sănătate. Îmi pare bine de plocon. Cum se zice: capul plecat nu-l poate tăia sabia. Iar feciorul tău de astăzi lângă mine va fi, și tu împărătește în pace și-mi trimite haraciu o sută de mii de galbeni pe an, și câte zece mii de viteji călărași înfierați, și fii sănătos cu toți oamenii tăi!“

Alexandru de acoloa merse la Atina, și ajunse sub cetate. Și erà Atina cetate mare și împodobită și înfrumșetată cu de toate frumșețile lumii; și o judecau doisprezece filozofi, și împărat nu aveà, și domneà țările elinești toate. Sosì Alexandru sub cetate și auziră Atinenii, și făcură sfat: închina-se-vor ori nu. Și grăi un filozof pe nume Sofonie: „Bine este nouă să ne închinăm lui Alexandru, că este

înțelept și milostiv; el a luat țara tă-
 tărească într'o zi, și a ucis pe Criz
 împăratul iarăș într'o zi; și s'a dus
 la Solon, și i se închină, și nimica
 nu le făcù, și-i lăsă pe loc în pace.
 Și noi de ne vom închină lui, nici în
 cetate nu va intră, ci va trece la Râm."
 Iară alt filozof zise: „De când e Atina
 cetate, nici un împărat nu a putut-o
 luà; nici acesta nu o va bate; că oare
 când, venit-a Dionisie împărat cu toată
 puterea lui, și nu o putù luà, ci s'a
 întors cu rușine; și venit-a Schidir
 împăratul cu Perșii, și nu o putù bate
 și încă l-au gonit cetățenii până ce
 s'a înecat în Mare. Ci nu trebuie să
 ne închinăm noi feciorului lui Filip.
 Tu nu știi ce grăești, că unde este
 minte multă, și nebunie este multă".
 Și se rușină Sofonie filozoful, și peste
 noapte eși din cetate și merse la Ale-
 xandru, se închină lui, și-i spuse toate
 de rândul cetății. Alexandru trimise
 sol în cetate pe un Tătar, fără carte,
 și Tătarul se înfățișă și zise: „Așa vă
 zice Alexandru împăratul, să vă în-
 chinați lui, și să-i dați haraciu și oaste
 pe an, iar de nu vă veți închină de
 voe, vă veți închină de nevoe, după

pagubă“. Iar ei nu înțeleseseră limba lui, ci căutară un talmaciu și le spuse ce zisese solul; iar cetățenii se mâniară și tăiară capul talmaciului și răspunseră solului: „Du-te și spune lui Alexandru că nu va fi în Atina împărat feciorul lui Filip. Încă cum a vrut a venit, iar cum va vrea nu se va duce!“ Alexandru se mânie și zise să bată cetatea de trei părți. Și bătând în cetate din cătrău erau Tătarii, mergeau săgețile ca ploaia, și cetățenii nu puteau răbdă, ci deschiseră poarta și năvăliră Tătarii în cetate; iar cetățenii puseră praf, adecă iarbă de pușcă, și-l aprinseră, și periră zece mii de Tătari; și de altă parte căzură cinci sute de Macedoneni uciși cu mașini de războiu. Apoi Macedonenii puseră strajă, făcură sfat, și zise Diogen filozoful: „Impărate! cetatea cu sila n'oi vei luă, că sunt două sute de mii de oameni în cetate. Ci să facem meșteșug, să-i scoatem din cetate, că-i vom bate, pentru că nu știu rândul la războiu.“ Alexandru zise: „Să aducă o mie de boi și zece mii de oi!“ Și după ce aduseră, scrise carte: „Eu Alexandru scriu vouă Atinenilor, să

știți că am venit la voi ca să bat cetatea, dar astă noapte veni ră Dumnezeii voștri la mine și mă certară foarte rău pentru voi! Și acum să știți că m'am întors în Macedonia și am lăsat Dumnezeilor voștri o mie de boi și zece mii de oi, să le faceți jertfă". Și puse cartea într'un lemn înalt, și se întoarse îndărăt zece mile de loc și ascunse oștile într'o pădure, împărțite în trei locuri. Și dimineața cetățenii căutară, și nu văzură oastea, ci văzură boii și oile, și cartea sta sus. Atunci ieșiră afară, și ziseră: „Fugit-a Alexandru, de frică!” și începură a-l goni toți, cu mic cu mare. Iar un călăraș din cetate strigă: „Nu goniți pe Alexandru, că eu am văzut astă noapte în vis că eră semănat grâu prin cetate și-l secerau Macedonenii, cel copt și cel necopt; și umblă Alexandru călare pe un leu prin mijlocul cetății“. Dar cetățenii nu-l băgară în seamă și goniră pe Alexandru până îl ajunseră. Iar Alexandru ieși din pădure, și îi întimpină; și-i loviră unii din mijloc, alții dinainte; și cetățenii se spăimântară foarte și nu știau ce să facă, ci începură a fugi cătră cetate;

iar Macedonenii tăiau într'ânșii cum se taie; și se amestecau unii cu alții, și atât se tăiară, cât zăceau ca frunza și ca iarba; și călcau cu caii pe pedestrași până la cetate; și aprinseră și cetatea, și arse biserica cea mare, unde erau Dumnezeii lor, și arseră și Dumnezeii; și zise Alexandru: „De ați fi voi Dumnezei, nu ați arde.“ Și eșiră muerile despletite și zgăriate pe obraz, și cu fetele, și cu fiii și strigau: „Alexandre, milostivește-te de noi, și stânge focul!“ Alexandru umblă călare pe Ducipal, și nu putea oprî pe Macedoneni, iar cetățenii strigau: „Milostivește-te, Alexandre! că ne închinăm ție, noi și cetatea noastră!“

Alexandru scoase oștile afară, și stânse focul. Și atâta moarte s'a făcut, cât n'a mai fost din începutul Atinei. Și se închinară după pagubă, precum zisese Alexandru. Și atuncea grăi Alexandru: „Vai de cetatea ce o judecă mulți! și vai de acela ce nu ascultă de domnul înțelept! ca și Atinenii ce nu ascultară pe Sofonie filozoful, că n'ar fi pățit ce pățiră. Pentru aceea a zis prorocul Solomon: „Pe omul înțelept să-l îndrăgești, că mai

lesne este ție, și mai bine cu înțeleptul a purtă o piatră mare, decât cu nebunul a beà vin“. Atuncea plânseră Atinenii cu glas mare; și se auzi peste toată lumea de amarul lor; și toți domnii și craii elinești se spăimântară și merșeră la Alexandru cu haraciu pe zece ani. Și atunci zise Alexandru: „Până nu spargi capul, nu curge sânge.“ Și șezù acolo zece zile și de acolo plecă la Râm; și-i ieșiră înainte niște crai grecești, craiul dela Trocinia și dela Amorea, și dela Delmana, și dela Trivala, și se închinară lui Alexandru toți și aduseră daruri și haraciu, și se veseliră acolo mult. Și se duseră unii pe la țările lor, alții merșeră cu Alexandru, și-i deteră haraciurile și oștile; și se aflară o sută de mii de pedestrași; și porniră la Râm. Râmlenii auziră și se turburară. Și ei încă aveau doisprezece sfetnici de judecau Râmul; și făcură sfat: închina-se-vor, ori nu se vor închinà lui Alexandru. Și ziseră: să se roage Dumnezeilor. Și merșeră la biserică, făcură rugă lui Amon Dumnezeul lor. Și li se arată Amon în vis și le zise: „Voi Râmlenilor, închinați-vă lui și-l lăsați

să intre în cetate cu mare cinste, că Alexandru este feciorul meu și este împărat peste toți împărații“. Și Râmlenii, cu mare cinste, ieșiră întâiu cu patru mii de viteji toți împlătoșați, încoifați de luminau ca soarele, și ziseră: „Bine ai venit, Alexandre, a toată lumea împărat!“ Și după aceea ieșiră cu două mii de fete împodobite, și toate pe cai albi, cu haine roșii și cu cununi de aur, și se închinară lui Alexandru, și ziseră: „Mulți ani să trăiești, Alexandre, împărate a toată lumea!“

Alexandru dacă văzû așa, zise voivozilor, și domnilor să-și tocmească oștile și steagurile înaintea lui, toți pe rând; și după ei mergea Alexandru călare pe Ducipal, și cu stemă în cap; și deteră în trâmbițe, în surle și în tâmpine; și cum se apropiară de cetate ieșiră patru mii de orășeni, toți cu steaguri de finic în mâni, și se închinară lui Alexandru, și ziseră: „Bine-ai venit, Alexandre, împărat a toată lumea!“ Și mai ieșiră două mii de preoți toți cu făclii aprinse în mâni, și cu cădelnițe de aur și-l întimpinară și ziseră: „Mulți ani împărate, să tră-

iești!“ Și intrară în cetate, și merseră la biserica lui Solomon ce o făcuse Savela împărăteasa, sora lui Solomon, ce se zice Sfânta Sfintelor, și se închinară. Și șezù Alexandru în scaunul Râmului; și începură a scoate daruri; o mie de blide de aur; și scoaseră plașca, și emurlucul lui Solomon, tot cu ochi de șarpe, având într'ânsul trei pietre cu 12 tocmele, care toate boalele vindecă; și scoaseră stema cea de mult preț a împărătesii Savela, și scoaseră un farij, adecă un cal alb cu șeaua de diamant și de piele de aspidă, și scoaseră sabia lui Armeleus Craiu dela Troada, și scoaseră sulița lui, de os de elefant, tot cu mărgăritare, și scoaseră pavăza lui Patrichie împăratul, învălită cu piele de aspidă. Acesta fu ploconul împărătesc. Și scoaseră cartea lui Daniil Prorocul, și cetiră în carte așa: „Când va fi cursul anilor cinci mii două sute, ieși-va rinocerul, și va gonì pe toți pardoșii dela apus și va merge la berbecele cel mare ce-i ajung coarnele până la cer; și junghia-l-va rinocerul la inimă, și se vor cutremurà toate limbile în lume!“

Alexandru întrebă: „De cine grăește aceasta?” Ei ziseră: „Împărate! așa ne pare noauă să fi tu acela.” Alexandru zise: „Nu cu voia mea, ci cu a lui Dumnezeu!”

Iară acolo stă un filozof și zise: „Împărate, așa se spune: pardoșii sunt craii dela apus, iară berbecele este Por împăratul; și rinocerul este împăratul Macedoniei”. Alexandru zise: „Cum va fi voia lui Dumnezeu, așa să fie. Adevărat spune, că puternicii cădeà-vor, și neputernicii ridicà-se-vor!”

Și acolo șezù Alexandru cincisprezece zile, și veniră toți craii și domnii dela apus cu daruri și cu haraciu pe zece ani și se închinară. Iar Alexandru se milostivì spre ei și le dete moșiile lor. Și se veseliră acolo Macedonenii cu Râmlenii ca frații cincisprezece zile. Și se ridică de acolo Alexandru cu oștile spre țara leșească și o luă, și cuprinse și alte țări multe, și ajunseră la o pustie. Acolo aflară niște oameni cu obraze ca de om și cu trupurile de șarpe, și se bătură cu Alexandru și pieriră de aceia zece mii. Și de acolo merseră pe lângă mare și ajunseră la un munte

de fier, și erau acolo niște pasări cu obraze ca de muiere și cu țâțele și cu păr de muiere, și se lăsau pe oaste și luau omul de pe cal, și fugeau cu el la munte. Altora le scoteau ochii. Alexandru zise: „Să-și facă toți snopi de trestie, și să-i aprindă cu foc“. Și așa făcură: când vrură să treacă, ei aprinseră snopii, iară pasările se lăsară pe oaste și nu știau ce este focul, și dederă în foc și-și aprinseră aripile, și căzură jos în foc, și le tăiau oștenii și le călcau cu caii, și pieriră pasări o sută de mii, iară din oastea lui Alexandru zece mii de oameni pieriră.

De acolo se întoarse Alexandru la lume, și ajunse la țara Egiptului și o bătu, și ajunse la marea albă. Și stătù acolo cu oștile și puse meșteri să facă catarge douăsprăzece mii, și să intre câte zece mii de oameni într'una. Și se lucrară corăbiile în șase luni. Și puse voivozi pe cinci mii de oameni; într'una Antioh voivodul pe șase mii de oameni, și pe Vizantie voivodul pe opt mii de oameni. Și zise Alexandru: „Să intrați în catarge, și să mergeți pe mare, și să bateți cetățile de pe mare, apoi unde veți ieși

voi să faceți cetăți pe numele vostru, ca să ne putem afla la lume“. Iară lui Ptolomeu și lui Filon le zise: „Să mergeți pe uscat cu călărași și cu toți craii ce se află în catarge, și să mergeți spre Țara leșască, și toate cetățile să le bateți, și să luați haraciuri și oști, și să ne adunăm la Egipt“: Iară Alexandru intră în catargă cu treizeci de mii de oameni; și purceseră toți în toate părțile, și umblară pe apă șase luni; și ieși împăratul cu oștile lui spre răsărit, și făcù cetate mare și tare și-i puse numele Alexandria. Vizantie ieși la Țarigrad, și el făcù cetatea pe numele lui: Vizantie.*) Antioh ieși la Antiohia. Selevchie ieși la Țara arăpească, pe marea Neagră, și făcù cetate pe numele lui: Selevchia. Ptolomeu și Filon merseră pe uscat spre Țara leșească, și spre marea Acrâm Tătar, ce se chiamă azi Ardealul, Moldova și Țara românească, și luară cetăți multe, și prinseră pe craii vii, și-i legară și-i duseră la Egipt. Și se adunară la Alexandru, și se veseliră mult și spuseră câte cetăți au luat și deteră

*) Țarigrad se chiamă azi Constantinopol; iar în vremea veche se numea *Bizanț* sau *Vizanț*.

pe acei domni legați, și spuseră lui Alexandru cum n'au vrut să se închiné lui. Iară Alexandru se milostivî spre ei, și le luă credința și le dete drumul să se ducă pe la moșiile lor, și să trimită haraciu și oaste pe an câte zece mii de oameni. Iară voivozii nu știau care pe unde au ieșit în lume, până s'au aflat peste un an, și eră scârbit Alexandru, pentrucă nu știă pe unde au ieșit la lume; și cercetară prin cetăți, și prin neguțători, și se adunară iară peste un an, și se întâl-niră toți cu Alexandru; și se veselî foarte Alexandru cu toți voivozii lui. și acolo făcù Alexandru o cetate, și-i puse numele Întâmpinare, pentrucă toți acolo s'au fost adunat. Și șezù acolo șase luni și se gătiră de oaste.

Și purcese Alexandru cu oștile spre țara Asiei și acolo eră o cetate mare anume Troada, ce se chiamă grecește Frigia, și acolo judecau doisprezece filozofi. Iară dacă auziră Troadenii, ieșiră înaintea lui Alexandru toți cetățenii și filozofii, și se închinară cu plocon lui Alexandru, și-i spuseră de Anțelus craiul cât a fost de viteaz, și cum au pierit atâția domni mari,

cum au pierit pentru o femeie ce o chemă Elenușa. Că oarecând pribegise Alexandru Paris dela Troada, și mersese la Menelau craiul, și pe Alexandru Paris îl boieriră; iară Menelau craiul se duse la oaste departe și lăsă pe Alexandru Paris precum îi grăise, cu Elenușa. Iară Elenușa eră prea frumoasă, și se îndrăgise cu Alexandru Paris, și luară comoara lui Menelau craiul și fugiră amândoi la Troada; și dacă veni Menelau sau Melei craiul, nu-și găsi crăiasa, și se mânie, și ridică șapte crai elinești cu el și se strânseră oștile, și merseră la Troada, și o bătură doisprezece ani cu mare meșteșug, că mai tare cetate decât Troada nu'eră pe lume, că eră făcută de Nevrod împăratul. Și acolo pieriră Grecii cu Anțelus craiul, și Alexandru Paris, și păcătoasa Elenușa, și mult popor pieri pentru o muiere. Și aceste toate le povestiră lui Alexandru, și-i deteră plocon salba lui Anțelus craiul și scoaseră inelul împărătesei de antrax piatră, și așa eră acea piatră, că de se află omul bolnav și căută într'ânsa se însănătoșă de toate boalele. Și scoaseră zugrăvit pe Anțelus craiul. Iară

Alexandru se milostivì spre ei și-i lăsă cu pace pe moșia lor. Și Grecii cu voia lui Dumnezeu merseră la Râm, și acolo au întemeiat împărăție mare, și s'a ales un popor numit Roman, dela care apoi au purces de au venit Români în Ardeal, în Moldova și în Țara Românească.

Alexandru se întoarse de acolo și pornì spre Persia, și ajunse la notarul lui Darie împăratul. Iară Darie trimise iscoade lui Alexandru. Veniră iscoadele și văzură judecata lui dreaptă, și pe el darnic, milostiv și dulce la cuvânt, și merseră iscoadele la Darie, și spuseră, și se miră Darie și zise: „Adevărat, acestea sunt semne de domn și de împărat a toată lumea.“

Darie apoi nu crezù să fie așa, și trimise cărți pe la toți domnii și craii, să se strângă oștile la Stăltro-
rinia; și trimise la Egipt și la Ierusalim: „Scriu vouă Ierusalimnenilor, și vouă Egiptenilor. Așa vă grăesc să nu vă închinați aceluia tâlhar, feciorului lui Filip, că voi veni cu sabia, și vă voi scoate dela acest tâlhar. Alt-mintrelea să nu faceți“.

Alexandru merse la Ierusalim și auziră Ierusalimnenii că vine Alexandru spre ei. Și într'aceea vreme judecă Ierusalimul Ieremia Prorocul, și credeă în Savaot Dumnezeu. Și făcură sfat: închina-se-vor lui Alexandru au nu se vor închinà. Alexandru puse tabăra aproape de Ierusalim, și trimise carte la Ierusalimneni: „Eu Alexandru, împărat peste toți împărații, scriu vouă Ierusalimnenilor sănătate și vieată. Am luat apusul tot, și am venit la voi, și vă zic să vă închinați mie, și să-mi trimiteți haraciu și oaste pe an, și fiți în pace pe moșia voastră“. Și merse solul la Ierusalim și cetiră cartea Ierusalimnenii și se spăimântară și scriseră carte lui Alexandru: „Iată noi, soborul Ierusalimului, scris-am la marele împărat Alexandru Macedon sănătate. Am înțeles ce ne-ai scris, și așa să ști împărăția ta, că noi suntem sub mâna lui Darie, și nu cutezăm să ne închinăm ție, că ne-om închinà astăzi, iară mâne va veni Darie și cu rea moarte vom muri. Ci te bate, întâiu cu Darie, și de-l vei bate, noi ai tăi suntem.“ Alexandru ceti cartea Ierusalimnenilor, și scrise altă carte:

„Eu Alexandru, împăratul peste toți împărații, scriu vouă Ierusalimnenilor sănătate. Ce ați scris am înțeles; dar nu se cade vouă să vă închinați lui Darie, că sunteți oamenii lui Dumnezeu Savaot, iară Darie slujește idolilor; iară voi să știți, că până nu voi intra în Ierusalim, să mă închin lui Savaot Dumnezeu, până atunci nu mă voi bate cu Darie!“ Și trimise sol cu cartea, și purcese cu oștile spre Ierusalim. Ierusalimienii cetiră cartea, iară Ieremia Prorocul zise: „O Ierusalimnenilor! eu zic să ne închinăm lui Alexandru, și să-l lăsăm să intre în cetate cu cinste, că eu de acesta am prorocit“. Și plăcură tuturor cetățenilor aceste cuvinte. Iară Alexandru văzù într'acea noapte în vis pe Ieremia Prorocul, care-i zicea: „Pas în Ierusalim, și te închină lui Savaot Dumnezeu și mergi spre Darie că-l vei bate, și vei fi împărat Perșilor și a toată lumea.“ Iară Alexandru spuse dimineata voivozilor visul. Și ieși Ieremia Prorocul cu toți Ierusalimnenii înaintea lui Alexandru cu mare cinste și cum văzù Alexandru pe Ieremia Prorocul, îl și cunoscù, și zise boierilor: „Pe acesta

l-am văzut astă noapte în vis!“ Și descălecă Alexandru, și sărută sfânta lui Aron, și-l tămâie Ieremia Prorocul cu cădelnița lui de aur, și-l binecuvântară și toți preoții Ierusalimului, și-l luă Ieremia de mână și-l băgă în biserica Sionului. Și se închină Alexandru lui Savaot Dumnezeu și se lepădă de idoli. Și începură a scoate daruri lui Alexandru. Și scoaseră mai întâiu galbeni mulți. Alexandru zise: „Darul ce-mi dați mie, eu îl dau lui Savaot Dumnezeu, să-i faceți jertfă, că și eu mă închin lui Savaot și mă rog, și întru el cred, și el să-mi fie ajutor în tot locul și să fie cu mine.“ Și dete aurul și argintul lui Ieremia Prorocul. Și scoaseră pavăză de iachint piatră, și scoaseră orășenii 30 gălete de migdale, și scoaseră 20 de mii de cai hrăniți. Și șezù împăratul acolo șapte zile, și se veseliră Macedonenii cu Ierusalimnenii, și binecuvântă Ieremia pe Alexandru, și zise: „Împărate! toată lumea vei luà, iară moșia ta nu o vei mai vedeà!“ Și se sărutară amândoi, și purcese Alexandru la Egipt spre cetatea lui Netináv împăratul.

Egiptenii auziră că vine Alexandru spre Egipt și se închiseră în cetate. Alexandru se apropiè de Egipt, și zise să bată cetatea de patru părți; și o bătură într'o zi, și nu o putură luă până seara. Și întru aceea zi fu căldură mare și merse Alexandru de se scăldă într'o apă rece, și-l prinse răceala apei, și se bolnăvi. Iară Egiptenii auziră că este Alexandru bolnav, și trimiseră carte la Filip vraciul: „Scriem noi la tine, Filipe vraciule, și-ți dăm în știre dumitale pentru Alexandru, să-l otrăvești, iară tu să fii împărat Egiptului!” Filip ceti cartea și râse, și scrise altă carte la Egipt: „Scriu vouă, neînțelepților și măgarilor Egipteni! Credeți-mă, că de-mi va trebui mie domnia voastră, dami-o-va Alexandru; încă și alte împărății mai mari Alexandru îmi va da mie. Vouă vă pare că Alexandru este bolnav, iară el nu este bolnav, ci dimineată îl veți vedeà călare pe Ducipal umblând prin mijlocul oștilor.” Și trimise cartea la Egipt; iară Egiptenii, dacă auziră așa, se spăimântară, și scriseră altă carte lui Alexandru: „Scris-am noi Egiptenii la marele îm-

părat Alexandru, precum ca să știi că mâne dimineață Filip vraciul va să te otrăvească cu ierburile lui“. Alexandru cetì cartea și clătină cu capul; și într'aceea sosì și Filip vraciul cu păharul plin de ierbi și-l dete lui Alexandru, și zise: „Bea împărate că te vei însănătoșă“. Alexandru luă păharul și zise: „Oh! dragul meu Flipe, oare acest păhar de-l voi bea fi-mi va ceva de folos?“ Și pricepù Filip, și luă păharul și-l bău pe jumătate și zise: „Alexandre! nici un vraciu nu-și otrăvește pe domnul său“. Iară Alexandru dete cartea Egiptenilor, și cetì Filip și plânse, și zise: „Ah, mare împărate Alexandre! pe capul tău se razimă toată lumea! Și de aș face așa, la ce împărat aș aveà credință? mai bine să întru în pământ de viu, decât să fac așa. Iară acei măgari Egipteni trimis-au și la mine carte, iară eu încă le-am trimis răspuns cum am știut; pentru aceea le-a fost pismă pe mine, și au trimis carte la tine, împărate. Ci te culcă puțintel, și te vei sculă sănătos“.

Deci se veseliră oștile și se gătiră de războiu; și porunci Alexandru să

bată cetatea. Și începură a bate cetatea de toate părțile; deteră cu mașinele de războiu de o parte și cu săgețile de altă parte; și mergeau săgețile ca ploaia în cetate; și nu putură răbdă săgețile, ci deschiseră porțile, și strigau toți: „Milostivește-te spre noi, Alexandre împărate, că noi închinăm cetatea noastră ție! Ci te milostivește, Alexandre, feciorul lui Netinav împăratul!“

Și se milostivi Alexandru de oprî oștile, și șezù în scaunul Egiptului, și se închinară toti Egiptenii lui Alexandru; și zise Alexandru: „Cum știți că sunt feciorul lui Netinav, împăratul vostru?“

Și grăiră Egiptenii: „Împărate! avut-am noi împărat pe Netinav, care a împărățit bine și dulce patruzeci de ani; și l-a scos Darie împăratul, și s'a dus dela noi. Și ne-a lăsat carte și stema pe masă; și așa zice cartea: că se va duce dela noi bătrân, și va veni tânăr; și nouă așa ne pare, să fii tu acela! Și l-am vărsat de aur și l-am pus într'un stâlp, și i-am pus stema în cap, și cartea în mână.“

Alexandru merse să-l vadă; și se apropie de stâlp; iară stema căzù în capul lui Alexandru, și se mirară toți de așa minune.

Alexandru făcù acolo alt stâlp foarte înalt. Și se scrise în stâlp lângă tatăl său Netinav. Și luă Egiptul, și se veseliră Egiptenii cu Macedonenii. Și începură a scoate daruri scumpe, aur și argint mult, și toate comorile crailor și ale împăraților celor bătrâni dela Faraon, și dela Iosif cel prea frumos; și toate le luă Alexandru și le dete oștilor, și le zise să se gătească de războiu. Și puse împărat pe Filip, și poposì acolo treizeci de zile.

Iară într'o zi veniră vestitorii lui Alexandru, și-i spuseră: „Să știi, împărate, că vine Darie spre tine cu toată suita lui, și este la apa Eufratelui!”

Alexandru scrise oștile, și aflară șase mii de mii de călăreți, și patru mii de mii de pedestri. Și purcese cu oștile înaintea lui Darie la Eufrat. Și dacă se apropie de Eufrat, Darie auzì și scrise oștile, și aflară zece mii de mii de călărași, și zece mii de mii de pedestri; și trimise Darie iscoadă la Alexandru. Iară străjile lui Ale-

xandru prinseră iscoadele lui Darie, și le aduseră la Alexandru. Și le zise Alexandru: „De nu veți spune drept, eu vă voi pierde!“ Și-i întrebă: „Spuneți câte oști are Darie?“ Ei spuseră drept. Alexandru porunci oștilor să facă toți focuri seara, și așa făcură, și se suiră iscoadele într'un munte înalt, și văzură focuri multe fără număr; și le dete drumul de se duseră la Darie împăratul, și așa spuseră lui Darie: „Să știi, împărate, că atâta oaste are Alexandru, cât nu se știe numărul și sfârșitul!“ Iară Darie se mâniè pe ei și le tăie limbile, că au spus oștilor să se sperie.

☛ Darie trimise soli și carte la Alexandru: „Scriu ție eu Darie, împăratul peste toți împărații, marele și tarele, și întocmai lui Dumnezeu, și luminez întocmai ca soarele pe lume, și Dumnezeuul Perșilor, scriu ție, feciorul lui Filip. Am auzit că ai luat apusul, Râmul, Atina, Ierusalimul și Egiptul, și acuma ai venit și la țara mea cu tâlharii tăi. Să știi ca să-mi trimiți haraciul acelor țări dela apus, și să-ți ceri iertăciune dela mine și-ți voi iertă greșala, și să te duci la Macedonia

ta să-ți ții moșia. Iară de nu vei face așa, voi veni la tine cu toate oștile, și nici un Macedonean nu va scăpa în toată lumea. Ci să-ți treacă nebunia, și te du îndărăt.“ Și veni solul la Alexandru, iară Alexandru ceti cartea și o rupse, și porunci să fie spânzurați solii lui Darie. Iară Macedonenii ziseră: „Nu se cade să se spânzure solii.“ Alexandru răspunse că nu sunt trimiși la împărat, ci i-au trimis la tâlhari; și tâlharii pierd solii. „Vina nu este a mea, ci vina este a lui Darie, domnul vostru.“ Iară solii grăiră: „Împărate, de ne vei pierde pe noi puțină pagubă vei face lui Darie, și acum tâlhar nu ești, iară de vei rupe legea solilor, însu-ți tâlhar te vei face.“ Alexandru zise: „Fiți iertați și vă dau zile dela mine, iară dela împăratul vostru morți erați.“ Iară solii grăiră; „Împărate, ști-vom și noi ce vom grai la împăratul nostru de împărăția ta!

Alexandru cinsti solii și-i dăruì, și scrise carte lui Darie: „Eu Alexandru împăratul, scriu ție Darie, măgarul Perșilor: să știi că nu-ți mulțămesc la cuvintele ce mi-ai trimis, că au fost cuvinte ca de nebun, și tu

te lauzi cătră mine, care am luat apusul și alte cetăți, zicând că nu voi scăpa în toată lumea dinaintea ta. Dară nu știi că Macedonenii sunt pietri de diamant, și sunt iuți ca piperul; și așa să știi că voi stăpâni peste împărăția ta, cu ajutorul lui Dumnezeu, iară Perșii tăi sunt oi și Macedonenii sunt lupi și lei neastâmpărați, și ei își dau vieța spre moarte, și nu se tem de moarte“.

Și se duseră solii, și Darie ceti cartea și-și chemă boierii și-i întrebă de sfat. Și răspunseră: „Împărate! nu ți se cade ție să te bați cu Alexandru, că tu ești împărat mare, iară Alexandru este un craiu mic, ci mână numai niște boieri, că-l vor bate!“ Și aceasta plăcù lui Darie, și trimise pe Mamant Voivodul și-i zise: „Să mergi să iai oastea mea, două sute de mii de călărași și două sute de mii de pedestrași și patru mii de etiopi; și să mergi să treci Eufratul și să te bați cu acel tâlhar și să cauți, de va plecà a fugi, să nu-l lași, ci să-l tot gonești până ce-l vei prinde, și să-l aduci viu la mine cu toate ale lui“.

Alexandru văzù armia lui Darie,

și porunci gătirea oștenilor, și încălecă pe Ducipal, și umblă prin mijlocul oștilor și astfel grăi: „Fraților și vitejilor! rugați pe Dumnezeu Savaot și fiți vrednici, că am nădejde dela Dumnezeu că-i vom bate curând și vor fugi îndărăt, că împăratul lor nu este cu dânșii ci sunt cu nește boieri, iară voi sunteți cu împăratul vostru; și de-i vom bate, să știți că voi fi împărat a toată lumea, iară de ne va bate pe noi, nu vom scăpă în toată lumea de Darie împăratul! Ci fraților, mai bine să pierim cu cinste, decât să pierim cu rușine! Să știți voi că Perșii sunt oi, Macedonenii sunt lupi, și un lup multe oi risipește și le sfărâmă!“ Și făcù Alexandru trei oști, și deteră în trâmbițe, și în tâmpine și în surle de trei părți și se loviră oștile foarte tare, și se tăiară toată ziua; iară Perșii începură a da înapoi, și Macedonenii a-i gonî. Darie se spăimântă și plecă a fugi, iară Alexandru mulți tăie, și mulți prinse vii, și ajunse la hotarul lui Darie; și puse Alexandru tabăra lui acolo și pe cei vii îi iertă, iară pe cei morți îi îngropă; și pieriră de ai lui Darie o sută de mii.

Iară Darie trimise pe la toate țările cuvânt să se strângă cu oștile la Babilon; și se strânseseră cincizeci de mii, și iară plecară spre Alexandru cu răsboiu. Iară Alexandru se găti de luptă, și încălecă pe Ducipal, și umblă prin mijlocul oștilor, și grăi: „Fraților și vitejilor Macedoneni! rugați pe Dumnezeu Savaot! că-l vom bate pe Darie cât mai de curând, că pe un urs mulți câni îl latră și nici unul nu-l mușcă; și să știți că câți vor fi rămas dela răsboiul dintâi nici unul nu va veni într'acel de acum, și de aci înainte vom fi fără de grijă!”

Într'aceà noapte văzù Alexandru pe Ieremia în vis și-i ziceà prorocul: „Pas, Alexandre, spre Darie că-l vei birui, și te roagă lui Dumnezeu Savaot“.

. Și făcù două oști, și deteră în tâmpine, în trâmbițe și în surle, și se învăluiră oștile trei zile, și începură Perșii a fugi și Macedonenii a-i goni, și-i tăiau cum se taie; și acolo pieriră de-ai lui Darie patruzeci de mii, și Macedoneni zece mii, iară Darie fugi până la Persida și acolo plângeà. Iar Alexandru prinse mulți vii și dâ-

du-le drumul le ziceà: „Mai mult să nu veniți cu Darie la răsboiu!“

Alexandru purcese apoi spre răsboiu la Babilon; iar Babilonenii, dacă se apropià el de cetate, nu-l lăsară să se apropie o sută de mile de loc. Iară Alexandru stătù deasupra Eufratului, și așa erà Babilonul de întins cât curgeà Eufratul prin mijlocul lui. Și apa aceasta este atât de mare, cât trec pe ea cu luntrile. Și Alexandru porunci: „Să sape și să abată apa, să nu treacă prin cetate“.

Și săpară șapte zile și abătură apa la uscat, peste câmp. Iară într'o noapte, pe când cetățenii făceau slujbă Dumnezeilor lor, Alexandru intră pe urma apei pe dedesuptul cetăței, și într'altă noapte aprinse orașul. Iară cetățenii se spăimântară și deschiseră porțile și năvăliră călăreții înlăuntru, și-i tăiară toată noaptea. Iară la ziuă intră și Alexandru în cetate cu oștile, și se închinară Babilonenii lui Alexandru, strigând: „Milostivește-te, spre noi, Alexandre împărate! că ne închinăm ție, noi și cetatea noastră!“

Atunci stânseseră focurile, și începură Babilonenii a scoate la daruri

scumpe lui Alexandru. Și deschiseră visteria lui Darie împăratul, și scoaseră două sute de poveri de galbeni, și scoaseră o mie de cai povodnici, ai lui Darie, și scoaseră o sută de lei cu zgarde de aur și o mie de pardosi, și o sută de bidivii arăpești, cari erau mai frumoși decât toți caii de pe lume, cu procovițe sau țoluri de mătăasă; și scoaseră o mie de bliduri de aur și scoaseră două sute de mii de coarne de rinocer ferecate cu aur și cu pietre scumpe și o sută de potire de aur și piatră de diamant, și scoaseră plașca lui Selevchie împăratul, făcută cu ochi de șarpe, și cu mărgăritare, și cu pietre nestimate; și scoaseră stema lui Sihan împăratul, și scoaseră masa lui Darie de safir piatră și cine ședeà la dânsa nu i se mai făcèa inima rea. Și acolo sezù Alexandru patruzeci de zile, și se veseliră Macedonenii și Babilonenii. Iară Darie auzì că a luat Alexandru Babilonul și se umplù de amar și jale multă, și strigă: „Oh! amar mie! o pedepsitul de mine! cum mă potriveam lui Dumnezeu din cer! iară acum nu mă pot potrivì nici unui om, că mai micii mei sparseră sila mea. Oh! cai-

nicul de mine, cum mă bucurai în puțină vreme, și mai curând sosi jalea, și amarul, cum se zice: „Nu este bucurie să nu se schimbe în jale și cel care va luà dela altul cu bucurie, alții vor luà dela el cu jale“. Mai bine să mă fi ucis Macedonenii, decât să fiu împărat cu rușine; că multă vreme luară Perșii haraciu dela Macedonia, iară astăzi plătesc cu capetele!“

Și plângea Darie cu amar. Iară un boier vru să-l mângăie și zise: „Așa este împărăția, ca și copaciul mare: când cade, mare sunet face; și vântul copaciul mare îl surpă și-l rupe. Și nu te scârbî, împărate, că Alexandru bătutu-ne-a pre noi, dar și noi bate-l-vom pe el, că așa sunt oștile, și mai avem noi viteji buni între Perșii noștri“. Și stă acolo și un boier a lui Darie, anume Amvis, care-i zise: „Împărate, tu m'ai crescut, și mult bine mi-ai făcut, iară astăzi te văzui trist; și așa să știi că voiu să merg la Alexandru, și-mi voiu da capul pentru tine astăzi!“

„O dragul meu Amvis, zise Darie, de vei face așa, moartea ta va fi mai cinstită decât vieța altora, și împă-

răția Perșilor scăpată va fi de tine, și pomeni-se-va numele tău până va fi Persia!“ Amvis ceru să i se deie sabia lui Darie, și-și puse semn macedonesc; și se apropie de Alexandru; iară Alexandru erà împlătoșat și încoifat și umblă prin mijlocul oștirilor. Și Amvis scoase sabia și vrù să lovească pe Alexandru peste ochi, și greși de-l lovì peste coif, și-i tăià coiful, și-i rase părul ca cu briciul de pe creștet, și vrù să-l lovească și a doua oară, și nu putù că-l prinseră. Iară Alexandru zise: „Mă lovì mână macedonească cu sabie persienească, și întrebă: „Omule, de unde ești, și al cui ești? și cum te chiamă?“ El răspunse: „Eu sunt sluga lui Darie împăratul, care de mic m'a crescut și m'a miluit, și m'a boierit; îl văzui trist și jalnic plângând; și mi-se făcù milă de jalea lui; și cutezai să-mi dau zilele pentru el, și am venit să te taiu, și să veselesc pe domnul meu cu moartea ta, și cu a mea; și începutul se făcù, iară Dumnezeu nu vrù cum vrui eu!“

Alexandru zise: „O fără de minte, Amvise! cred că astăzi sunt mort pentru mintea ta, și pentru domnul

tău; iară eu îți dau zile dela mine și te iert. Ce făcuși tu n'a făcut nici un om de pe pământ; și tu te du la domnul tău Darie, și să-i spui că pe cine îl păzește Dumnezeu, îl și ferește, și nu-l poate ucide nimenea, și să-i spui să se închine mie și să-mi dea haraciu și oaste pe an și să șadă în pace pe moșia lui!"

Amvis se duse la Darie și-i spuse toate ce făcuse și ce a zis Alexandru, și cum îi sunt dăruite zilele de Alexandru; iară Darie plânse mult și zise: „Cum va fi voia lui Dumnezeu, iară eu n'am ce face!"

Amvis grăi: „Împărate, eu astăzi sunt mort pentru tine, iară dela Alexandru viu sunt, și cât bine mi-ai făcut mie până astăzi îl plății cu capul și cât putui eu făcui, iară Dumnezeu nu vru cum am vrut eu, și de astăzi înainte să mă icrți, împărate, că voiu să mă duc la acela ce mi-a dat zilele dela el, și-l voiu slujî de astăzi înainte, și mă iartă, împărate!"

Darie se umplu de jale și grăi cătră boierii lui: „Cui i-a venit oare în minte că va ieși din Macedonia atâta putere?" și iară grăi: „Cine se

se sue pogoară-se, și cine se smereste înalță-se!“ Și zise lui Amvis: „Să spui lui Alexandru: Cât a luat să-i fie de bine, și să ne împăcăm, iară eu nu mă voi închină lui, că împărat la împărat nu se închină nici unul, ci unul mort și altul viu împărătește; iară de nu va vreă așa, el să mă aștepte în cincizeci de zile să merg la el cu câți Perși mi-au rămas, și voi să aduc și din India oaste, dela Por împărat, și ori îl voi bate, ori mă va bate el și voi pieri cu cinste pe moșia mea cu toți Perșii mei!“ Amvis își luă ziua bună dela Darie, și se duse la Alexandru și se închină lui și-i spuse ce grăise Darie. Alexandru primì pe Amvis, și-l crezù, și-l amestecă între Macedoneni.

Alexandru zise: „Adevărat că împărat la împărat nu se închină, că împărăția mare lucru este, ca un munte înalt și împodobit frumos, cu de toate florile, și se vede peste toată lumea, și așa îi pare omului că nu se va mai coborî niciodată, iară când va veni vremea, se pogoară fără voie; așa este împărăția acestei lumi deșarte!“ Apoi iarăș zise: „Văzui astă noapte

în vis pe Ieremia prorocul și-mi grăi:
 „Fătul meu Alexandre! să mergi însuși sol la Darie, și te roagă lui Savaot Dumnezeu că el te va scoate din nevoe“. Și spunea boierilor visul, lui Ptolomeu, lui Filon și lui Antioh voi-vod și grăi: „Să știți că voi să merg sol la Darie!“ Ei nu-l lăsară, el zise: „Merge-voiu și ce va dà Dumnezeu!“ Și se găti și zise: „Boieri dumneavoastră! de voi pieri eu acolo, voi tocmiți împărăția bine și să nu lăsați pe mama mea Olimpiada!“ și ziseră toți: „Mai bine să ne tai capetele noastre decât să vedem noi aceasta!“ Alexandru răspunse: „De va fi voia lui Dumnezeu, nu mă va ucide toată lumea!“ Și se sărută cu voivozii, și se duse Alexandru sol la Darie împăratul.

Darie auzi că vine sol dela Alexandru, și făcù divan mare și-și tocmi polățile și se arată luminat solului, și ședeà în tron de aur, împodobit cu pietrii scumpe, și împrejurul lui steteau tot voinici tineri cu făclii aprinse, și se aflau împrejurul lui tot îngeri făcuți de aur, și luminau tocmai ca soarele, și ședeau 12 hatmani în jețuri de aur, și erau în jur patruzeci de stâlpi de

marmură albă ca zăpada. Și intră Alexandru în divan ca sol, și dăte cartea lui Darie, și cetî cartea și așa eră scris: „Eu Alexandru împăratul peste toți împărații și împăratul a toată lumea cu vrerea lui Dumnezeu, scriu ție, Darie împărate, sănătate! și-ți aduc aminte că ai luat haraciul dela tatăl meu Filip, și el murî, iară eu rămăsei tânăr în scaunul tătâne-meu, și tu ai vrut să mă scoți dela moșia mea; trimete-ai alții să fie domni și împărați în Macedonia; iară Dumnezeu nu vrû cum ai vrut tu, că Dumnezeu contenește și rabdă; iară tu cum ai contenit, așa ți-se contenește și ție astăzi, căci Dumnezeu m'a făcut împărat pe moșia mea, și încă peste toată lumea. Tu ai zis că mă vei aduce legat, și tu ai vrut toate ale mele să fie ale tale, așa vor să fie toate ale tale ale mele, și voiu fi împărat a toată lumea; și eu nu sunt așa de nemilostiv cum îți pare ție, ci-ți pleacă inima și te închină mie și-mi trimite haraci, și oaste pe an, și tu împărătește în pace și sănătos pe moșia ta; iară de nu vei face așa, tu ești dușman Persilor tăi, și toți veți pierî de

sabia Macedonenilor, și tu cu rea moarte vei muri; și te gătește de războiu acum până în 15 zile“.

Darie ceti cartea, și zise: „Boieri! cine-și poate închipui că are atâta putere împărăția Macedoniei?“ Alexandru zise: „Căci sunt toți ca unul libovnici și viteji buni și au toți un cuget și un cuvânt și nu socotesc moartea lor!“ Iară un slujbaș mare zise: „Cum răspunzi astfel unui împărat așa mare ca acesta?“ Alexandru zise: „Volnic este solul să răspundă împăratului!“ Marele Darie zise: „Cum te cheamă?“ El răspunse: „Filion mă cheamă!“ Darie grăi: „Filioane, să stai aicea până voi scrie cartea către Alexandru!“ Și stătù până seara și chemară pe sol la masă și-l așezară la locul solilor, și-i deteră un păhar cu vin să bea. Alexandru bău vinul, și băgă păharul în buzunar; și-i deteră și alt păhar, și-l băgă în sân. Ei spuseră împăratului ce face solul. Împăratul zise: „Mai dați-i unul“. Și-i deteră și al treilea păhar și-l bău și-l băgă în buzunar. Și zise un boier: „Cum faci tu asta la masă împărătească, de iai păharele la tine?“

Alexandru zise: „La împăratul nostru așa este legea solului, până la al treilea păhar toate le ia solul!„ Darie crezù aceasta. Iară în vremea aceasta un boier ce-l chemà Candarcus, care mersese în Macedonia să fie domn, sosì la masă, și cum văzù pe Alexandru, îl și cunoscù, și se apropie de Darie și-i zise: „Să ști, împărate, că solul este însuș Alexandru.“

Darie nu crezù aceasta și iară merse Candarcus și a doua oară la Darie, și zise: Impărate, de nu va fi acesta Alexandru, să-mi tai capul“.

Darie privì la sol, și-i zise: „Fi-loane, aseamănă-te oamenii mei a fi tu Alexandru“. Alexandru zise: „Împărate, adevăr că seamăn cu el, pentru aceea mă trimite tot pe mine sol!“

Darie îl crezù și se sculară dela masă, și intrară în casă să facă sfat, prinde-l-vor sau ba. Iară Alexandru pricepù că l-au cunoscut; și cum ședeà în palat singur, își lăsă plasca și-și puse căciulă persienească în cap; și plecă la poartă, și zise portarilor: „Țineți păhar împărătesc și deschideți poarta, că m'a trimis împăratul

să chem voevozii!“ Și deschiseră poarta, și ieși Alexandru, și merse la altă poartă și zise: „Țineți păhar împărătesc, și deschideți poarta; m'a trimis împăratul să tocmesc străjile!“ Și-i deschiseră poarta și ieși Alexandru, și merse la a treia poartă și iară zise ca și întâiu, și-i deschiseră poarta și ieși Alexandru afară, și merse la gazdă și încălecă pe Ducipal, și fugi toată noaptea, și sosì cu zorile la apa Sinarului; și erà apa aceea cumplit de mare și veneà în toate noptile cu noroiu, și cu pietrii, și cu var. Iar Alexandru dete și trecu, și găsi de cea parte pe Filon și pe Ptolomeiu voievozi, cari așteptau pe Alexandru; și se sărutară cu Alexandru și le povesteà el cum a petrecut la Darie.

Iară Darie ținând sfat, căută să-l prindă pe Alexandru. Și-l căutară prin toate odăile, și nu-l găsiră, și alergară la poartă și întrebară, iar portarii ziseră: „Venit-a un om la noi și ne dete păhar împărătesc, și ne zise: „Țineți păhar împărătesc și-mi deschideți poarta, că mă trimise împăratul să chem voevozii, și l-am lăsat și s'a dus!“ Ei alergară și la a

doua poartă și portarii tot așa răspunseră; merseră și la a treia poartă, și primiră acelaș cuvânt; și alergară la gazdă și întrebară, iar gazda zise: „Venit-a, a încălecat și s'a dus.“ Ei se întoarseră la împăratul și-i spuseră cum a scăpat solul, iară Darie se umplu de amar și de jale, și zise lui Candarcus să-l gonească cu o sută de voinici până la apa Sinarului că nu va putea trece. El se duse și luă o sută de voinici cu cai ageri, și-l goniră toată noaptea până la ziuă și sosiră la apa Sinarului, și văzură pe Alexandru de ceea parte cu voevozii lui, iară Alexandru strigă spre ei: „Ce goniți vântul? că nu-l veți prinde, ci vă duceți la împăratul vostru, și-i spuneți că-i mulțămesc de cinste și să se gătească de războiu în 15 zile!“ Și se duse Alexandru la tabăra lui. Candarcus se întoarse la Darie, și spuse toate cum au fost.

Iară Darie plângea cu mare jale, și zicea: „Văzut-ați cum ne înșelă feciorul lui Filip, și scapă din mâinile noastre?“ Și iară zise: „Oh! necredincioasă lume! cum te arăți, întâi dulce și apoi amară!“

Darie scrise carte la Por, împăratul din India, care erà mare și mai aveà treizeci și șase de limbi sub biruința lui: „Iată eu Darie, cainicul și jalnicul! amarnicul de mine, Darie împăratul, scriu la tine cinstitele și mare Por împărate, întocmai cu Dumnezeuul Perșilor, și soarele Indiei. Trimit împărăției tale sănătate. Credem că-ți va fi venit vestea, ce pățim noi dela Macedonenii noștri, dela feciorul lui Filip, cum se lapadă de noi, și cum a luat apusul tot și acum venit-a și la noi, și ne-a bătut de douăori, și sparse oastea mea și-mi luă Egiptul, Ierusalimul și Babilonul; și te rog cu capul plecat până la pământ, să-mi dai ajutor și oaste din India, că pe Indieni nu-i poate bate nimenea, și înaintea lor nimeni nu poate stà, și mă rog să-mi dai ajutor, să mă bat cu el, ca să-l birui, sau să pierim cu cinste pe moșia noastră, că nu se poate să pat eu rău lângă tine, fiind tu mare și tare, că nu ști cum te va duce Dumnezeu și pe tine într'această lume înșelătoare! Și așa mă rog“.

Por împăratul cetì cartea, și clătină capul și zise: „Nu este bucurie

pe lume să nu se schimbe în jale; că Darie oare când se potrivea lui Dumnezeu, iară astăzi nu se poate potrive unui om de pe pământ, și astăzi este bătut de mai micii lui, de Macedoneni“. Por împăratul cheamă boierii lui și le zise: „Mergeți de luați oastea mea, patru mii de călăreți!“ Și purceseră oștile în ajutorul lui Darie. Por le zise: „Păziți să-mi prindeți pe feciorul lui Filip, și să păziți, de va fugi, să-l goniți până îl veți prinde și să-l aduceți la mine, că am auzit că este cu minte și înțelept“.

Voivozii luară oștile și se duseră la Darie, iară Darie se veselî, și trimise pe la oștile lui să se strângă, și se adunară o mie de mii de oameni și purceseră spre Alexandru.

Indienii trimiseră iscoade la Alexandru; iară străjile macedonene prinseră iscoadele, și le duseră la Alexandru. Și porunci împăratul să le ducă pe măgură înaltă, să vadă oștile lui, și zise oștilor să pornească la războiu iute și cu grabă; și plecară oștile iute și cu grabă spre Darie, și iscoadele văzură asta; apoi le dete drumul, și se duseră și spuseră Indienilor:

„Să știți că Alexandru are oaste foarte tare, și sunt iuți fără seamă, și cai tot armăsari ca smei, și vin tare spre noi fără frică, și atâta sunt de mulți cât vor fi până la douăzeci de mii de oaste!“ Iară Indienii dacă auziră aceasta se spăimântară foarte rău, și mergeau la războiu fără voia lor, și cu frică mare.

Iară oștile se loviră foarte tare și iute, încât se făcù praf de nu se cunoșteau unii din alții, și dete Dumnezeu vânt mare de suflă praful de pe oști, de se văzură, și începură a se tăia cum se taie, toată ziua; și începură Indienii a fugi și Macedonenii a-i tăia. Iară Alexandru mergea într'o căruță de aur, și cu doisprezece viteji, tăia din căruță cu spada de un stânjin, și-i călcă cu caii și zăceau Perșii și Indienii ca snopii. Iară Darie fugi în Persia.

Alexandru zise lui Filon: „Să gonească pe Indieni, și să strige să nu fugă ci să se închine, și dacă se vor închină, să le ia caii și armele, și să-lase să se întoarcă în India“. Filon începù a-i gonì, și le strigà să nu fugă că vor pieri toți. Și stătură Indienii și

se închinară lui Filon, și le luă caii și armele și le zise: „Mergeți la Por împăratul, și să-i spuneți să nu mai dea ajutor altuia, și să știți că eu sunt împărat în Persia“. Și se duseră ei la Por și spuseră ce au pățit tot, și Por se miră mult. Iară Alexandru goniă pe Darie, și Darie fugea plângând și grăind: „Oh! amar ție, Darie! cum te slăvea toată lumea, și te potrivea lui Dumnezeu, iar astăzi fugi și de Macedonenii tăi!“ Și fugea pe câmpii Persiei; și-l ajunseră, doi boieri ai lui, pe nume Răsvan și Candarcus, și cum îl ajunseră, așa îl și lovira amândoi cu sulitele, și căzù Darie de pe cal jos, iară ei îl desbrăcară și luară tot ce găsiră la el, și-l lăsară cu puțin suflet. Și zăcea împăratul Persilor în pulbere, în picioarele cailor. Iară Alexandru ajunse acolo și-l văzù Darie și strigă: „Oh! Alexandre, Alexandre! nu trece și lăsa pe Darie în pulbere zăcând“. Alexandru auzi, și alergă grabnic, și-l văzù rănit zăcând și zise: „Cine ești tu?“ El zise: „Eu sunt Darie împăratul, acela ce eram mărit de toată lumea, și de toate limbile de oameni! Eu sunt Darie, cela ce se

potriveà lui Dumnezeu din cer, iară astăzi zac în pulbere, în picioarele cailor! Eu sunt soarele Perșilor, iar astăzi sunt înjunghiat de Perșii mei. Eu sunt Darie, împăratul a toată lumea, iară astăzi nu-mi e îngăduit nici la moșia mea să mor! Ci nu mă lăsà Alexandre în pulbere, că nu ești nemilostiv“.

Iară Alexandru descălecă și-l puse pe Darie în căruța sa de aur, și-l șterse cu marama, adecă cu cârpa lui, și zise: „De nu vei muri, cinste mare vei aveà!“ Alexandru porunci să-l ducă în Persida cetate; și el mergeà după oștile lui Darie și le strigă să nu fugă, ci să se închine, că Darie e pierit; și se închinară lui Alexandru, și merșeră toți Perșii și Macedonenii în cetate la Persida; și șezù Alexandru în scaunul lui Darie și-și puse stema în cap și luă toiagul de aur, a lui Darie, și Perșii merșeră toți de se închinară lui Alexandru și-i ziseră: „Mulți ani, Alexandre, împăratul Perșilor și al Macedonenilor“. Și fură Perșii și Macedonenii ca frații.

Pe Darie îl aduseră cu puțin suflet, și văzând el pe Alexandru în tro-

nul lui zise: „Aduceți pe fata mea Ruxandra“. Și merse Ruxandra la tată-său, și Darie plânse cu jale și zise: „Oh, drag sufletul meu, inima mea, și lumina ochilor mei, draga mea Ruxandră! iată că eu îți aduc bărbat din Macedonia, fără veste, și fără nădejde, că eu nu cugetam să-ți fac nunta ta așa de grabă, ci eu cugetam la nunta ta să chiem toți craii și domnii. Iară astăzi îți câștigai bărbat, pe celace l-a pus Dumnezeu împărat a toată lumea; și la nunta ta mult sânge s'a vărsat, al Perșilor și al Macedonenilor; și astăzi Perșii cu Macedonenii se înfrățiră, iară eu îți zic ție, fata mea, de astăzi înainte să cinstești pe domnul tău Alexandru cum se cade a cinsti pe împăratul tău, și a toată lumea“. Și o luă de mână, o sărută dulce, și o duse la Alexandru și zise: „Ține, Alexandre, pe Ruxandra sufletul meu și inima mea, ție împărăteasă să-ți fie, că este mult înțeleaptă, frumoasă și milostivă“. Alexandru se sculă din scaun, și o luă de mână și o puse lângă el în tron, și-și luă stema din cap și o puse în capul ei, și luă inelul ei și îl băgă în

degetul lui și o sărută dulce, și zise: „Să știi, Darie împărate, că Ruxandra ta îmi va fi împărăteasă de astăzi înainte, iară împărăteasa ta mie măică-mi va fi în locul Olimpiadei, până la moartea mea“. Darie grăi: „Fătul meu Alexandre! să împărățești sănătos și cu Dumnezeu, și cu fica mea Ruxandra, iară eu merg astăzi la Iad, unde merg toți din veac; ci pe Candarcus și pe Răsvan să-l judeci cum se cade, și rămâneți cu Dumnezeu, și împărățiți sănătoși“. Și murì Darie împărat, și se sfârși. Și a împărățit Darie șaiszeci de ani, și fù ea și când n'ar mai fi fost.

Alexandru petrecù pe Darie până la mormânt cu toți Macedonenii și cu toți Perșii până îl înmormântară, în luna lui August, în a cincisprezecea zi. Alexandru stătù împărat Perșilor, și chemă pe Candarcus și pe Răsvan, ceice uciseră pe Darie și le zise: „Cum ați ucis pe Domnul vostru care v'a făcut vouă mult bine?“ Și ei grăiră: „Moartea împăratului Darie te făcù pe tine împăratul Perșilor“. Alexandru zise: „Dară eu sunt un străin, și nici un bine nu v'am făcut; dar mie

cum îmi veți face vre-un bine?" Și porunci Spânzurați-i!" Alexandru iarăși zise: „Blăstămat să fie acela ce va hrăni pe ucigătorul de oameni, pe curva din casă, pe vânzătorul din cetate!”

Sfârșitul părții I.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ELŐZŐ KÖNYV MŰTÁRSÁGI

1121 * 1311.0502 20.

KÖNYVTÁRA.

Cătră cetitori.

Înainte de Sfintele sărbători ale Nașterii Domnului abonații noștri vor primi calendarul și partea a II-a a Alexandriei. Cu acestea și-au primit toate cărticelele făgăduite. Astfel peste o lună intrăm într'un nou an de muncă. Rugăm deci pe abonații cei vechi, precum și pe toți sprijinitorii Asociațiunii, să se grăbească a se abona pentru anul viitor în număr cât mai mare. Taxele se pot trimite prin domnii preoți și domnii învățători sau chiar deadreptul aici. Totdeuna însă să se scrie numele comunei și al poștei lămurit și în ungurește. Numele cărticelelor ce se vor tipări în anul viitor se va spune în curând, în listele de abonament, pe cari le vom trimite prin toate satele românești.

Cele 10 cărticele de pe anul 1911, dinpreună cu calendarul pe anul 1912, se capătă la „Biroul Asociațiunii” — Sibiiu (Nagyszeben), strada Șaguna Nr. 6, cu prețul de 2 cor.

